

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Megjelenik a szorgalmi időben minden szombaton.	Szerkesztő és laptulajdonos: Dr. KOMLÓSSY FERENCZ.	Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST
Előfizetési ár: Egész évre 4 frt Fél évre ..2 frt	Főmunkatárs: Zelliger Vilmos.	VI., Érsek-utca 2. szám.

TARTALOM: Az egységes középiskola vitájából. Lehotzky József. — Tankönyveinkről. Zalay (Vége). — Tárcza: Paedagogiai esetek. Tanító. — Irodalom és művészet. — Vegyesek. — Hirdetések.

Az egységes középiskola vitájából.

A mult hetekben a közokt. miniszter úr ő exja szakférfiakból álló értekezleten tárgyalta az egységes (nemzeti) középiskola eszméjét. Minthogy ezen tanácskozásokon az elemi iskola, mint előkészítő tanintézet is szóba került, szükséges azokkal nekünk is foglalkoznunk s az ott hallottakból, melyek különösen az elemi iskolára vonatkoznak — a konzekvenciát ügyünk számára levonnunk.

Ha az ott — az értekezleten — felszóltak szakférfiak egyikétől, ki egyuttal az elemi iskola hivatott öre: Verédy Károly dr. fővárosi tanfelügyelő úrtól nem hallottunk volna sujtó kritikát népoktatásügyünk jelenlegi állapotáról, tán békében hagytuk volna a tanácskozó urak munkáját s fontoskodó arcczal elmondott nagykaliberű beszédeiket egyszerű tudomásvétellel tettük volna ad akta — emlékünkhöz könyvtárába. De hát az elröppent szó többé vissza nem szivható s az elmondott vádakra többé-kevésbé — kénytelen-kelletlen bár — igazat kell adnunk.

Azt mondja u. i. Verédy tanfelügyelő úr, hogy »a népiskola nem készít elő a középiskolára«. Teljesen igaz van. Mert nem is lehet célja a népiskolának, hogy arra előkészítsen, hogy az elemi ismereteket tudományos formában adja a népiskolai tanulóknak, hanem, hogy a mindennapi életben előforduló tudnivalókat legalább dióhéjban úgy közölje, hogy értelmes embert, jó hazafit, írni, olvasni és számolni tudó polgárt adjon a társadalomnak. Nem előkészítő intézete a népiskola a középiskolának azért sem, mert a nép, túlnyomóan a földműves osztály kedvéért áll az fenn, mire a népiskola tanterve körül eddig folytatott eszmék hárca is világosan vall. Igaz ugyan, hogy az 1867-ben kiadott s német mintára készült tanterv azt célozza, hogy népiskolai tudósokat neveljünk a középiskolának, de hát meg is boszulta az magát az azóta lefolyt 25 éves tapasztalatban.

Továbbá panasztáltak, hogy a tanulók, akik a népiskolából kikerülnek, gyakran lusták a gondolkodásban. Ennek oka az, hogy a középiskolára ké-

sztítőket együtt tanítják a többiekkel — mondja folytatva Verédy úr.

Ezen vádnak első része, t. i. hogy a népiskolai tanulók lusták lennének a gondolkodásban — már tessék megengedni tanfelügyelő úr — nem egészen igaz. Ezt különben a hiv. »Néptanítók Lapja« is igyekszik megegyeztetni a február 24-iki számban. »Ez azonban, mint minden általánosság, nem így igaz, s nem mindenütt igaz és ha van is benne valami, csak annyiban van, mint abban a másik vádban, hogy a középiskolák nem készítik elő jól az ifjakat az egyetemre.« Tehát a Verédy úr szava is igaz kis részben, és való a »N. L.« feltevése is általánosságban.

Mi következik tehát ebből?

Az, hogy a népiskola tantervét is »furkálni«, még pedig bi- vagy trifurkálni (két- vagy háromféle tagozni) kell.

Kell, mert más tantervet kíván a falusi népiskola és ennek osztott vagy osztatlan volta, mást (ismeretet) igényel a városi elemi, melynek tanulói nagyrészt gimnazisták lesznek, és ismét mást a polgári vagy ipariskolába lépni szándékozók serege.

Eddig sokan a népiskola tantervét úgy magyarázták, mintha ennek nem lenne egyéb feladata, mint a legelemibb ismeretek: az írás, olvasás és számolás elsajátítására vonatkozó elveknek megállapítása. Az ily értelmezés azonban nem meríti ki a népiskola feladatának fogalmát, mert ennek mondhatni leglényegesebb tevékenysége: az »élet-szükséglet« ismereteinek meghatározása, miért is méltán hiányosnak nevezhető népiskolánk oly fogalomhatározása, mely ezen egyik lényeges feladatot érintetlenül hagyja.

A népiskola fejlődésének főfeltétele, hogy az a középiskola ismeretágyai irányában kellő határozottsággal és pontossággal legyen körvonalozva, miszerint így feladatkörébe más tudomány-szakok tárgyiból semmi fel ne vételessék, mert ez az elemi iskola belterjes művelését és népnevelési feladatát nagyban akadályozná.

Szükséges lenne tehát az értekezlet 6. pontjában felvett előkészítő osztály felállítását — a népiskola furkálásával. Ilyenténképpen a népiskola az

összes (közép-, polgári- és ipariskola) tanintézeteknek egyik főfontosságú ágazata lévén, az annak célszerű elrendezésére vonatkozó elvek (tanterv) rendszere, vagyis a furkáció csoportjában foglal helyet.

Ha tehát a népiskola tanterve bi- vagy trifurkálva lesz, akkor meg fog állhatni az értekezlet 7. pontjában foglalt ama határozat: hogy fölvételi vizsgálat az elemi vagy előkészítő iskolából a gymn. első osztályába nem szükséges. Mert Veredy tanfelügyelő úrnak ama vádját — hogy a népiskolai tanulók lusták a gondolkodásban — nem ily értelemben vehetjük, hanem igen is abban az értelemben, hogy az elemi iskolában nem tanítottak — sok helyütt — különösen a reáltantárgyak abban a terjedelemben, melyet a középiskolába való fölvétel megkövetel.

A népiskolának a tanintézetek egyes ágaival a legbensőbb kapcsolatban (harmóniában) kell lenniök, hogy így egyesült erővel és összhangzó tevékenységgel hathassanak közre a civilizáció érvényesítésének nehéz munkájában. Nem lehet tehát a népiskola feladatát kicsinyíteni, mikor az általános művelődés eszméjét hangoztatjuk. Éppen kölcsönös együttműködésben kell az iskolák minden egyes ágának, tehát a népiskolának is törekedni arra, hogy saját feladatát megoldva, közösen járuljon a társadalmi élet körében még oly nagy számmal előforduló, eddig meg nem oldott és csak a tudomány által megvilágítható problémák feloldásához.

Lesz idő — és kívánjuk, hogy mennél korábban

legyen — midőn közökt. kormányunk a népiskolai tanterv revidálására ankétet hív össze, melyen azt hisszük — néptanítók sem fognak hiányozni.

Lehotzky József.

Tankönyveinkről.

(Folytatás és vége.)

Nem különben vagyunk a többi tantárgyak tankönyveivel, különösen az olvasó könyvekkel.

Ezeknek alaki feldolgozásában majdnem visszasztatizálólag hat az a sajátos tudományos színezetű elbeszélő nyelvezet, a gyötrő hosszúság, a tartalom szárazsága oly boszantók s oly fásultságot előidéznek ugy a tanítóra, mint a gyermekekre, hogy sem az egyik nem szereti kezelni, sem a másik nem szeret vele foglalkozni. S innen van, hogy nálunk katolikusoknál az elemi iskolák nemcsak nem felelnek meg a hozzájuk kötött várakozásoknak, hanem tekintve korunk értelmi színvonalát, határozott visszaesést mutatnak.

E visszaesést még hatványozza azon anyagi takarékoságból indokolt rossz paedagogia, miszerint az elemi népiskolákban az összes tantárgyaknak tanítása, a számtanon kívül, az olvasókönyvek alapján kell hogy eszközöltessék, ugyszólván folytonos olvastatással. — Aki ezt kimondotta, akinek paedagogiai elve azt jónak és kivihetőnek találta s találja, az nem vetett számot:

- 1) a tanító egyéniségével,
- 2) az olvasmány-kezelés szép, de fárasztó munkájával,
- 3) a gyermek lelki világával,

TÁRCZA.

Paedagogiai esetek.

9. Tapasztaltam, hogy egyik tanítványom az olvasókönyvét nem olvasásra, hanem arra használja, hogy golyócskákat sodor, s azokkal társait a tanítás alatt megdobálja. Szokásom a tanóra előtt a fiúk tanszereit megvizsgálni, a hanyag s gondatlan ki nem kerül a büntetést. A szegények, kik nem bírják megvenni a tanszereket, kölesön kapják s ezeket csak is az iskolában használhatják. Ily szemle alkalmával Gyuri nem meri az ő rongyos könyvét felmutatni, gyakran hazudik, hogy kis testvére eltette. Kezembe fogom a rongyos könyvet. »No Gyuri, a te könyved a legtisztább; mert ennyire kiméled, ezentul nem is nézem meg.« Úgy is van. Társai keresztül esnek a szemlén, az ő foszlányait figyelembe nem veszem. Néhány hét múlva új olvasókönyvvel kérkedik Gyuri.

— Ejnye, az egyszer a te olvasókönyved a legtisztább, mondám. Majd meglátom, megbecsüled-e úgy, mint társaid, kik már rég megtanulták, hogy a könyv tanulásra való, s hogy szüleik a pénzt nem az utcán szedik.

Tapasztaltam, hogy Gyuri apja maga is megnézi fia könyvét s gondja van rá, hogy a fiu napoként bele is nézzen. Báresak minden szülő

ellenőrizné gyermekei tanszereit s szoritaná őket tanulásra, akkor ezen elvek: »mutasd meg tanítványaid irkait . . .« »olvastasd tanítványaidat s én megmondom, mily tanító vagy«, bizonyára a tanító javára dőlne el.

10. Van iskolámban egy gyermek, ki arról nevezetes, hogy esztelen közbeszólásaival a tanítást s a figyelmet zavarja. A tanulónak meg van engedve, hogy idején kérdéseket intézzenek hozzám, de nem az hogy beszédembe bele kotnyeleskedjenek, mert ennél rám nézve nincs boszantóbb valami. Iparkodom érdeklődést, hatást kelteni s egyszerűen a lurkó a figyelmet másfelé tereli. Tapasztaltam, hogy e hibájára társai is már figyelmeztették, de hát, ki tehet róla, hogy ő oly feledékeny! Javában mesélek egy jószívű emberről, egyszerre csak hallom a közbeszóló azon megjegyzését, hogy ehhez hasonló mesét ő már otthon is hallott.

— Annál jobb, megjegyzem, legalább folytatni fogod. Jer a padok elé s mesélj. A fiu vonakodik, de én oda vezetem. Esetlen állása is mutatja, hogy jobb szeretne távol lenni. Én félre állok. Kinos esend uralg. A fiuk boszusak, hogy a mese végét nem hallhatják. »No folytasd a mesét, mert a végére magam is kíváncsi vagyok« mondom. A szegyenpir még jobban elborítja.

— No látod, hiába megfosztottad társaid az élvezettől, a te esztelen közbeszólásoddal. Ha ezt még egyszer megteszed, kénytelen leszek téged arra

- 4) a feldolgozandó tananyaggal,
- 5) a rendelkezésre álló idővel, végre
- 6) a fenti öt pontban összefoglaltakból vont következtetésekkel.

Tessék két párhuzamos osztályt felállítani. Az egyikben tanítsák a realiakat az olvasókönyv, a másodikban pedig vagy tagozott vagy csoportosított tankönyv után. Csak egy év múltán is mily nagy lesz a kettő ismeretköre között a különbség. Melyik osztályban fognak jobban olvasni s melyik osztályban fokozódik jobban a tudvány, minek paedagogiai értéke a szorgalom kiaknázásában lehet fel s melyikben lesz az elvetett vagy megszerzett ismeret maradandóbb becsű?

S itt sejtetnem engedni a »szélsend« okát a folyamatban levő kudarcz.

Am azért az e célra szerkesztett vaskos olvasókönyvek, melyek 70 krba kerülnek, kedvesen hangzó kritika kíséretében még ma is kísértének, de úgy látszik a kiindult elv rosszasága folytán különösen nálunk osztatlan népiskoláinkban hitelre nem találhatnak.

Elismerem én azt, azok az olvasókönyvek tudományos rendszerben paedagogiai apparatussal szerkesztvék, de nem ismerem el s ebben kapacitálhatatlan vagyok, hogy a gyakorlat álláspontján állva, ezek oly közvetítő eszközök volnának, melyek minket akár osztott, akár osztatlan elemi népiskolai tanítókat a kívánt sikerhez vezetnének.

Az olvasókönyvnek elsőrendű feladata a kedélyképzés s csak másodrendű az ismeretterjesztés. Az olvasókönyvnek feladata a felderítés s nem az egyhanguság eszközlése, mely utóbbi csirája a

gyermek azon lelki betegségének, melyet *szórakozásnak* nevezünk. Tagadom, hogy a folytonos olvasás leköti a gyermek figyelmét, — le igen, a mesekönyv olvasása, de az olvasókönyv nem meséket tartalmazó könyv, jóllehet egy-kettő ebből is előfordul benne, mint jellemképző.

A realiak vagy tagozott, vagy csoportosított tankönyvek alapján tanítandók. Kell hogy tanítassanak, erre nekünk eklatans bizonyító érvünk a katekizmus tanítása. Kísértse meg valaki a kátét olvasókönyv alapján tanítani, mivé lesz tanítása? Száraz elmélkedésé. Igaz, ez is hagy maradandó nyomokat, de sohasem annyit, mint annak jelenlegi használati módja. Más elmélkedni, s más tanulni. Oly annyira más, hogy a kettő közötti határvonalat egy bizonyos meghatározott ismeretanyag birtoklása képezi s még ezen esetben is ugyancsak megjárnak a középiskolai tanulók, ha mindent az olvasókönyvek alapján tanulnának. No pedig mondjuk ki, a mi népiskoláink is bizonyos tekintetben »középiskolák« De van-e a realiak tanítására megfelelő paedagogiai okszerűséggel szerkesztett tankönyvünk? Van tagozott is, csoportosított is. Ott vannak Győrffy János fővárosi tanító s boldogult atyjának Iván esztergomi volt primási főtanítónak tankönyvei. Egytől-egyig a püspöki tanterv utatásítása szerint szerkesztett könyvek, hazafias és mély vallásosággal megírva. Kérdem én, vajon ezek miért nem részesülnek a megérdemlett elismerésben akkor, midőn más ilyenmű tankönyveink között valjuk meg őszintén, oly sok silány van. Nem vagyunk mi elég gazdagok arra, hogy azokat a szent István-társulat vegye kebelébe? Dehog

az időre, míg én itt mesélek, az iskolából kiküldeni. — A figyelmeztetést nem kellett foganatositanom.

11. Sajnosan tapasztaltam, hogy sok szülőnek semmi érzéke sincs a tisztaság iránt. Borzas fejek, piszoktól kérgecs arcok, rongyos ruhák visszatartó látványt nyújtanak az iskolában. Beiratás alkalmával figyelmeztetem a szülőket, hogy gyermekeiket piszkosan ne küldjék az iskolába, de hát mit használ, mikor a fésűt, a szappant magok is csak, mint fényüzési cikket ismerik. A szülők gondatlanságának nekem kell elejét vennem. Bizony nem is gyanítottam, hogy egykoron magam fogom tanítványaimat mosni. Kezdetben egy fiut biztam meg azzal, hogy a »piszkosakat« jegyezze, kiket azután haza küldtem. Igen, csakhogy egyesek vissza sem jöttek. A vigyázó meg darab kenyérért, tollért . . . a vétkeket nem jelentette föl. Sőt maga lemosta az arcáról a piszkot nedves szivaecsesal, vagy az illetőnek arcába köpött s kabátja ujjával megtörülte. Ezt csak nem türhetem! A dologba magamnak kellett bele avatkoznom. Valamivel korábban jöttem az iskolába, egytől-egyig megvizsgáltam a fiukat. A deliquenseket lakásomon nedves ronggyal mostam. A szám napról-napra kevesbedett s most öröm nézni, az az előtt oly piszkos tanulókra. Azt hiszem, hogy a tisztaságszeretet róluk szüleikre is átszáll.

12. Jelen valék egy ovodai ünnepélyen. Karácsonykor a jószívű gyermekbarátok, a kisdedek

öröme karácsonyfát földiszitettek s alája minden gyermek számára egy kis ajándékot raktak. A kisdedek öröme kimondhatatlan volt. Mohón nyultak az ajándékok után. Vig zajnak se vége se hossza nem volt. Azonban a szülők egynemelyike nem osztozott az ártatlanok örömeiben. Keveselték az ajándékot s hangos megjegyzéseket tettek a »hítványosságokra«. A szülők ezen oktalan viselkedése szerfölött elkeserített, mert megelevenítve láttam a tanítók iránt táplált háladatlanságot. Haragomban kész lettem volna őket e megszentelt helyről kikergetni. Türtöztettem magam, mert neveltelenséggel vala dolgom. Ha észrevételeiket csak gondolták, vagy ha ők is hozzájárultak volna az ünnepély költségeinek fedezéséhez, még az esetben is megrovást érdemeltek volna. Hát nem égbe kiáltó bűn gyermekeik előtt jötevőiket becsmérlni! Oh szülők, bizony, bizony méltatlanok vagytok azon kincsre, melylyel az Isten gyermekeitek képeben megjutalmazott. Hogy fejlődjék a hála, a szeretet az ártatlan szivekben, mikor a bűn, az aljasság, a részvétlenség magvait hintitek el bennök! Bár soha se adna az Isten gyermekeket oly szülőknél, kik ártatlanságukat már zsenge korukban kiölik!

13. Mint házi nevelőnek, alkalmam nyílt azt a sajnos tapasztalatot szerezni, hogy vannak uri családok, kik gyermekeikbe a nemtelen önszerelettel, az osztály-különbséget, a szegények lenézését

nem, csak jóakarát kell hozzá. Gazdaságtana, egészség és számtana versenyeznek s e versenyben el is hagyják nemcsak a kath., hanem az állam által dédelgetett ilyenü könyveket is. Ideje volna már egyszer az ugynevezett »ponyva-tankönyveket« kiküszöbölni s helyökbe a népiskolához méltókat pártfogás alá venni.

»Sokba kerül! Tagadhatlan, hogy pénzbe kerül, de azt egy tanító, egy szülő, egy előljáró sem kívánhatja, hogy a galamb sülve és ingyen is repüljön az ember szájába. Sok benne a tananyag? Hja! Győrffy arról nem tehet, ha csak olyan tankönyvet approbálnak, mely a tanterv nyomán, azt betartva, van írva. Osztott népiskolában a Győrffy tankönyvek megbecsülhetlen segédeszközök az ismeret elsajátítására a gyermek kezében. Ki ebben kételkedik, vegyen magának időt végig lapozni, s meggyőződik állításom valóságáról.

Osztatlan népiskolában, hol ezer és egy ok miatt a tanterv betartása lehetetlenség, az én nézetem szerint megfelelőbb a csoportosított tankönyv, amde nem a hevenyészve összeállított, mely magán hordja a gyári jelleget.

Volt nekünk egy pompásan szerkesztett tankönyvünk: a Szauder- és Bokor-féle, amde valljuk meg őszintén, az nemcsak bőség miatt, hanem egy kissé hosszás, bár alapos feldolgozása miatt az ifjú tanítók szorgalmának nagy dicsőségére, sutba került.

Most előttem van Csizmazia Aladár könyve, az már úgy látszik számot vetett a tanítók szorgalmával, s tantárgyait dióhéjba szorítva, csoportosított könyvben adja ki. Jó, jó, de még sem jó, ha

már oly korban beleoltják, a mikor annak öntudatára, csupán koruknál fogva soha sem ébrednének. De hát a neveléssel nemesíteni s fajzítani egyaránt lehet! Ha különös nyomás ok nincs, kárhoytatam azon szülőket, kik gyermekeiket csupán azért nem küldik az iskolába, mert ott szegény gyermekek közt kellene ülniök. Egy ily úri család, kis lánykájuk tanítását bizta rám. Tanítványom az elkényeztetést, a ferde nevelésből eredő modort minden tétivel és szavával elárulta. Kezdetben engem is olyannak tartott, kinek semmi helye a salonokban. Hanem az idő mindent meghoz! A kis lány érdekeset akar tanulni, olvasgattam, buvárkodtam, hogy tanításom érdekes legyen. Ki ne szeretne egy mesélő tanítót. Bizalmát csakhamar megnyertem. Gyöngéd ragaszkodása napról-napra erősbödött s a hála oly hatalmas gyökeret vert benne, hogy később, mint felsőiskolai növendék, fényes bizonyítékát adta annak. Üdvözlő levelei, melyekkel névnapomon, vagy újévkor megörvendeztetett, mind meg annyi hálakifejezés, s erkölcsi jutalom.

Egy alkalommal, a községi önkormányzatot ismerttettem velé. Ezt megelőzte a »polgár« fogalma. Többi közt kimondtam azon itéletet, hogy a község adófizető lakosai polgárok, így tehát Margitka édes apja is polgár. No volt erre esetepaté!

— Az apa nem polgár! Az apa nem paraszt, pattogott a kis lány.

összehasonlitom a Szauder-félével. De meg azért sem jó, mert tárgyi feldolgozása sok kívánni valót hágy maga után.

Egyébiránt üdvözlöm Csizmazia urat, ki tankönyveivel otthonra talált az osztatlan népiskolában, csakhoy fájdalom, a munka-könnyítés szempontjából nem mondom a tanterv, hanem a *tanító szorgalmának rovására*.

Ha valahol szeretnék versenyt, e téren szeretném legjobban, mert osztatlan népiskoláinkban az én nézetem szerint semmi sem vezet hamarabb célhoz, mint a csoportosított tankönyv, ha azzal a körültekintéssel van írva, mely oly szépen jellemzi Győrffyt és Szaudert.

Többi tankönyveimkről nem szólok, mert azok minden, csak nem tankönyvek.

Megjegyzem, hogy a számtaniakat nem soroltam ezek közé. Haladjunk, ez legyen vezérszavunk, s e szó reszkettesse meg a kath. tanügy legét, s a kibén van hivatás egyes paedagogiai szakok munkálására, ébredjen fel, s ha segélyre szorul, éljen a biblia igéivel: zörgess, nyittattik; kérj, adatik. Lehetetlen, hogy kérelmünk meghallgatásra ne találjon, lehetetlen, hogy az, ki egyedül hivatott az egységes tanítást kath. elemi népiskoláinkban megteremteni, kérelmünket visszautasítaná. Ha igen, szót se vesztegessünk, ez annyit jelentene, miszerint a bukás szélén állva, szükségtelennek tartják az e téren történendő lépcsőzetes emelkedést. Ezt nem hiszem.

Valljuk be őszintén, kath. tankönyvirodalmunk szegény. Fel kell azt emelnünk e szegénységből, nem kímélve semmi áldozatot, hogy azok kül- és

— Édes apja oly polgár, mint a szűrben járó paraszt.

— Az nem igaz! Az apa nem polgár! Az apa nem paraszt!

— Ezt én nem mondtam, csak azt állítottam és ismételve mondom, hogy édes apja bár úri ruhában is jár, azért polgár.

A vita oly hangosan folyt, hogy a házi urat — az apát — a szobába esalta.

— Hát mi fölött vitalkoznak oly hangosan, tanító ur!

— Margit nem akarja elhinni, hogy édes apja polgár, mondtam.

Észrevettem, hogy e »közös« czim nem jól esett neki, de azért megerősítette az állításomat.

— Hát én polgárlány vagyok? kérdé indignálódva a tanítványom!

— Arról nem volt szó. Hallotta, hogy édes apja is beismerte, hogy polgár. Nincs abban semmi szégyelni való. A mi országunkban a paraszt-fiúból is lehet hivatalnok, lehet főpap stb. Példa akár mennyi van erre. Az volna valóban felemelő, ha hazánkban minden ember polgártársnak nevezné magát.

Sokáig kellett a kis lányt kapacitálnom, míg csak ugyan elhitte, hogy apja is polgár, és hogy nemcsak a parasztot illeti a polgár titulus.

Oh szülők, ne idegenítsétek el magzataitokat azon szülők gyermekeitől, kik »jogilag« egy ran-

belérték szempontjából megfeleljenek az új kor külső kiállításának, technikai csinjának, belső tanítás és neveléstani fejlődésének.

Mig ezt nem tesszük, addig elemi népiskolai oktatásügyünk stagnál, s ebbe lassankint belefáradva, merő unalomból elalszik. Képesek leszünk-e felköltetni?

A tanügyi lapok egy kissé többet foglalkozzanak a tankönyvekkel, ne csak száraz kritikákat írjanak egyes paedagogiai munkákról (kath. tankönyvről nem írhatnak, mert egy-kettő kivételével alig van), s végre ami fő: az *elévülhetlen érdemeket szerzett szent István-társulat az egységes oktatás szempontjából kissé terjessze ki figyelmét akár az olvasó-könyveket, akár a reáliákat tagozott vagy csoportosított tankönyvekben feldolgozó munkás egyénekre, szem előtt tartva a modern technikai kiállítást is.*

Hej, de másképp volna, ha minékünk, mint az országos tanító-testületnek mindenünk volna. De ha nincs sem egyetértés, sem ügybuzgóság, hová jutunk?

Hozzá még az a kegyetlen fatum is, hogy a mi magunk kebelében nyert teremtő eszméket: agok menháza, központi iroda — azokat a túldoldalon hova-tovább meg is valósítják s mi mindezt egykedvűen összetett kézzel nézzük.

Rossz jelek, nem tetszik nekem; gyilkol minket az a végtelen lassúság, az a huza-vona, mig végre átesap az ár s összes népiskoláink tanítóival egyetemben az állam kezébe kerülnek. Lesznek-e akkor kath. szellemű tankönyveink? Lesz-e kath. szellem?

guak veletek. A nagyravágyás, a képzelődés, az urhatnamság, az »én«-nek túlbecsülése és a szégyenyek lenézése soha sem teremt meg a felebaráti szeretetet. Pedig közületek ki merné kétségbe vonni a »szeresd felebarátodat, tenmagadat« gyönyörű hitelv megvalósulásából, az egyházra és honra származó nagy előnyöket! Szeretet, tisztaság és egyszerűség a vért, a vétek ellen.

14. Bérálás volt. A jótékonyága — és nemesszívűségéről ismert püspök iskolámat is megtisztelte magas látogatásával. Egy kis tanítványom üdvözölte őt társai nevében. Rövid volt a beszéd, de, hogy az üdvözlés szívből fakadt, látni lehetett a nemesszívű tanügybarát arcán. Örömtől sugárzott a szeme, s ajkán a gyermekszeretettől ihletett mosoly ült. A kis fiú szépen elmondta a beszédet, de a mint az utolsó szó elhangzott, hangos zokogásba tört. Nem tudom vajjon az átértett beszéd, vagy a jóságos püspöknek a sugárzó szeme; vagy az a tudat, hogy szerencse érte őt azzal, hogy egyházunk eme kitűnő főpásztorát ő üdvözölhette és áldást kérhetett rá a jó Istentől, indította-e meg a tanítványomat? Elérzékenyülésének okát nem kutattam. Annyi bizonyos, hogy könyei engem is meghatottak. Önkénytelenül mondom: mily boldog volnék ha minden tanítványom így tudna érezni! A jelenetet soha sem felejttem el.

Tanító.

Minden fejlődés véderő, ugyan miért nem gondolunk egy kissé többet véderőnkre?

A poroszok győzelmét az osztrákok fölött az ismétlő-fegyvereknek tulajdonítják, vajjon a mi vereségünket nem-e tüzkovács tankönyveink fogják okozni? Én úgy hiszem: igen. Zalay.

Irodalom és művészet.

— **»Lélektan és logika.«** Ez a czime dr. Sárffy Aladár ismert paedagogusunk egy új tankönyvének, mely igen sok tekintetben megérdemli a figyelmet. Főképen a tananyag körének az ifjuság képzettségéhez mért korlátozását emeljük ki dicsérettel, valamint azt a körülményt, hogy a szerző nyelvében is iparkodott távortartani magát némely hasonló tankönyvünk elvont tudományos stílusától, mely a tanulók előtt az amugy is nehéz tárgyat valósággal ellenszenvenessé tette. Nem kisebb elismerésre méltó az is, hogy Sárffy példáiában igen nagy tekintettel volt az irodalmi és főképen a magyar irodalmi oktatásra. E téren valósággal ujitást, még pedig nagyon szerencsés ujitást vitt be könyvébe, mely mindez előnyöknél fogva számot tarthat a legszélesebb körű elterjedésre. Megjegyezzük, hogy a művelt nagy közönség is haszonnal és élvezettel fogja olvashatni. Ára 1 frt. Kiadója a Lampel Róbert cég (Wodianer F. és Fiai). Tanképesítőre készülő tanítójelöltek is eredménynyel használhatják.

— **Kristályminták.** Dr. Szerényi Hugó az ő általános elterjedt ásványtanához most kristálymintákat is adott ki, azaz fehér lapra rajzolt kristályhálókat, melyekből a tanulók maguk készíthetik el a kristálymintákat. Három nagy lapon 26 alak hálója van lerajzolva, tisztán és szabatosan. Ára 24 kr. Lampel Róbert udvari könyvkereskedés kiadása Budapesten.

— **Francia nyelvten.** Csak nem rég volt alkalmunk jelezhetni Bartos és Chovancsák tanárok iskolai és magánhasználatra szánt francia nyelvtenát, melynek első részét azóta már számos iskola használja tankönyvül. Most megjelent e kitűnő grammatika II. része is, mely főként a rendhagyó igék tanát és a mondatant tartalmazza. Már itt a szabályok és magyarázatok francziául vannak adva s általában az egész könyvben lehetőleg kevés a magyar szöveg. Dicsérettel kell kiemelnünk most is a könyv fordítási gyakorlatait, melyek a legtöbb nyelvtenban szokásos együgyű mondatocskák helyett csupa összefüggő, érdekes szöveget nyújtanak, valamint az egyes füzetekhez csatolt frazeológiákat is, melyek a legfontosabb idiotismusokkal ismertetik meg a tanulót. Úgyesen van összeállítva az olvasókönyv is, mely minden tekintetben megfelel a tanterv idevágó követelményeinek. A könyv ára 1 frt. Kiadja Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai.)

— **Latin iskolai classicusokhoz való prae-paratió.** Mindig örömmel üdvözöljük irodalmunknak oly téren való gyarapodását, melyen eddig a külföldre voltunk szorulva. S ilyen az a vállalat is, melyet most indított meg a Lampel-cég, mely

már az iskola classicusok szöveg-kiadásával is méltó elismerésre tett szert. Most tehát már nemcsak a szöveg-kiadásért nem kell Lipcséhez fordulnunk, hanem preparatiót is olyat adhatunk tanulóink kezébe, melyet magyar szakférfiak, a magyar nyelvre és a magyar tantervre való tekintettel irtak. A vállalatot egyik legjelesebb filologusunk, Dávid István szerkeszti. A most megjelent négy füzet tartalma: 1. M. Tullii Ciceronis Orationes selectae XIII. Magyarázta Dávid 1. 2. C. Sallustii Crispi Bellum Jugurthinum Magy. Kaposy Luezián dr. 3. Cornelii Taciti Annales. Magy. Fodor Gyula. 4. T. Livii ab Urbe Condita libri. Magy. Dr. Fodor Gyula. Egy-egy füzet ára 25 kr.

VEGYESEK.

Vaszary és kath. tanítóképzésünk. Pár hét óta ismételten fölmerült fővárosi körökben az a hír, hogy az új egyházfejedelem, a kath. népnevelésügy szilárd alapját képezendő tanító-nevelés érdekében a főegyházmegye három tanítóképzőjéből egy, a mai kor kellő színvonalán álló intézetet szándékozik alapítani, s illetőleg összevonni Esztergomban. E híresztelés a naplapok közlései szerint megerősítettnek látszik, azon kevés külömbséggel azonban, hogy csak a nagyszombati vonaték össze az esztergomival. míg a budapesti továbbra is fennmaradna. — A napi sajtó tudósítása szerint a tervezett új intézet új épületben, gazdag felszereléssel, kitűnő tanári karral, mintaszerű intézetnek ígérkezik, s egyik lényeges intenciója lenne a felsővidéki tót ajku növendékek alaposabb megmagyarosítását is előmozdítani. — Csakis a gyakorlati tanítás terén oly kiváló tapasztalatokkal és elért fényes gyakorlati eredményekkel dicsekedhető főpap láthatta és érthette meg a kath. tanítóképzés szegényes állapotát, a melyben — fájdalom — a főmegye mindhárom tanítóképző-intézete szenved. Czélszerűtlen épületek, botrányosan gyarló felszerelés, kevés és többnyire nem egészen hivatott tanárok voltak okai eddigelé a kérdéses 3 tanítóképző gyarlásának és annak, hogy nevezett intézetek az állami tanintézeteknek mögötte maradtak. Tudva egy ily intézet létrehozására szükséges összeg tekintélyes voltát, részünkről csak évek mulva reméljük annak létesítését, sőt még később, ha az esztergomi mellett a budapestinek hasonló fejlesztése is, elhatározott szándékát képezné a nagy-lelkű egyházfőnök. — Öröm tölti el szívünket e nagy horderejű terv felmerülése alkalmával, s ez örömnünkben kétségen kívül osztozik velünk az egész magyar kath. világ. — Addig is, míg az évek hosszú során át gyűjtött tapasztalatokat, melyek kath. tanítóképzésünk eddigi bajait és hiányait oly kedvezőtlenül lesznek hivatva illusztálni, most csak annyit, hogy: Éljen Vaszary Kolos, a kath. népnevelésügy regenerátora!

—ff—

Az Eötvös-alap ösztöndíjai. A magyarországi tanítók Eötvös-alapját gyűjtő és kezelő bizottság néhány száz forintos és több ötven forintos ösztöndíjra és segélyösszegre hirdet pályázatot. Az ösz-

töndíjakért folyamodhatnak oly egyetemi hallgatók, továbbá oly akadémiai, tanító és tanítónőképző intézeti, felső középtanodai és végre V—VI. osztálybeli polgáriskolai növendékek, kiknek szülői az Eötvös-alap tagjaiul felvétettek és kötelezettségeiknek eleget tettek. A segélyösszegért folyamodhatnak a kiérdemült, de rendes nyugdíjban nem részesülő rendes tagok özvegyei, árvái és keresetképtelen nyomorék utódai. A kellőleg felszerelt kérvények ez évi július 10 ig Lakits Vendel egyesületi titkárhoz (Budapest, Érsek-utca 4. sz.) küldendők be. A folyamodók kérvényeit az ez évi augusztus havában tartandó országos bizottság intézi el.

A Fröbel-nőegylet. A magyarországi központi Fröbel-nőegylet védnökasszonya, a felejtethetlen kath. főúr özvegye, Majláth Györgyné, a hitbuzgó kath. nők e mintaképe lemondott az egyletben eddig viselt állásáról. E lemondás bár az egylet társadalmi jelleggel bír, a mai körülmények közt, kiváló fontos eseményt képez, melyet a szabadkőműves alapítások sokat kürtölt dicőségének némi illusztálására meg kell beszélnünk. — Először közöljük a lemondást tudató levelet, mely Rosenzweig Saphir Saroltához, az egylet alelnökéhez volt intézve s így hangzik: Tekintettel arra, hogy már egy évtized óta a fővárostól távol, teljes visszavonultságban töltöm napjaimat: a védnökségem alatt álló egylet működését érdeklődő figyelemmel többé nem kísérhetem, a gyermekkertésznők képzése, és a gyermekek nevelése körül követett elveit és eljárását közvetlen tanulmányozásom tárgyává nem tehetem. Ezt pedig tennem annál inkább parancsolja lelkiismeretem, miután már több ízben merültek fel hangok, melyek a Fröbel-féle nevelési rendszert, különösen valláserkölcsei szempontból kifogásolták, mely véleményt ujabban — a kisdéd-óvásról szóló törvényjavaslat főrendiházi tárgyalásánál — egy tudós püspök nyilatkozata is megerősítette. Mindezeket tekintetbe véve, elhatároztam, hogy a Fröbel-nőegylet védnökségéről lemondok, s midőn Nagyságodat arra kérem, hogy ezen visszavonhatlan elhatározásomat a jövő közgyűlés tudomására hozni szíveskedjék, egyuttal köszönetet mondok a megtisztelő bizalomért, melyet az Egylet részéről annyi éven át érdemetlenül tapasztaltam. Fogadja stb. Kelt Meránban, 1892. márczius 1. A Fröbel-nőegyletek a felekezeten oktatás szellemét csempészték be a magyar nőnevelésbe. De e czélzatot évtizedeken át ügyesen titkolták s mint a többi szabadkőműves alapításoknál, úgy itt is iparkodtak egyletük élére egy oly, a katolikusok előtt köztiszteletben álló urnót megnyerni, mint Majláth Györgyné, kinek neve egyfelül biztosítékul szolgált, másfelül pedig csalétkül, hogy az egyletet a jó katolikusok is támogassák. — Akkor azonban, midőn az egylet már megerősödött, kezdtek a szabadkőművesek vele dicsekedni, mint oly jóval, melyet ők műveltek, holott az eszme felvetésén kívül semmi érdemük nem volt az egylet megszilárdításában, köszönhető volt ez az arisztokraczia és a társadalom támogatásának. — Ez csak egy példa, de áll ez minden szabadkőműves-alapításra, melyeket csakis a profánok pénze tarthat fenn. Jó lesz

azért meggondolni a fővárosnál, hogy a szabadkőműves urak, kik a jótékonyág terén ma semmit sem mutathatnak fel s a humanitárius alapításoknál csak mint közvetítők szerepelnek, megérdemlik-e az 51,000 forintos telket, még csak kedvezményes áron is? (M. Á.)

A paedagogiai társaság első felolvasó ülésén Verédy Károly dr. kir. tanfelügyelő »Az iparosok képzése a közoktatás keretében« cím alatt érkezett. Az iparoktatásról szóló nagyobb munkájának egy részét mutatta be, mely az alsófoku iparoktatással az inasok iskoláival foglalkozik. Mindekelőtt a mellett tör lándzsát, a mostani állapot tartassék fönn az iparos inasiskolákra nézve, tudniillik, hogy tovább is a közoktatásügyi miniszterium hatásköre alatt maradjanak s ne a kereskedelmi miniszterium alatt, mert az alsófoku iparoktatás nemcsak szakképzés, hanem még inkább etikai nevelés. Konstatálja ezután, hogy vannak mostani ipariskolai szervezetünkben hiányok is, melyek megszüntetése már a legközlebbi jövő feladata lesz. Nagy hiány például az, hogy a mostani tanterv nem veszi tekintetbe az inasok előképzettségét, pedig vannak 3—4 közép vagy polgári iskolát végzett inasok is; a mostani iskolák nincsenek mesterségek szerint osztályozva s hiányzanak a megfelelő szaktanítók is, akik az egyes iparágak inasait sikeresen oktathatják. Nagyon merevnek tartja az előadó az osztályok szerinti beosztást s több eredményt jósolna a kisebb-nagyobb kurzusoknak, melyeket egyes tantárgyakból kellene rendezni s végül konstatálja, hogy a szakképzésre nem állnak rendelkezésre a megfelelő tan- és segédeszközök. A tanterv módosításánál első sorban az iskolákat alsó és felső inasiskolákra kell osztályozni. Végül kiemeli, hogy minálunk előbb az inasiskolákat kellett megteremteni s csak most gondolhatunk ipari szaktanítók képzésére. De ez most a legsürgősebb feladat.

Hitoktatás egy szabadvallásu iskolában. A mannheimi sz. v. iskola hittani vizsgálatát egy szemtanu következőleg írja le: »6—8 éves gyermekek helyet foglalnak a padokban és a legalsóbb foku hittani vizsgálat kezdetét veszi. Imáról, énekről szó sincs. A kérdezőnek, ki egyszersmind »hitoktató« is, első kérdése ez: Kit szeretsz legjobban? Felelet: Szüleimet. — Tudsz-e valami verset, mely a szülői szeretetről szól? A gyermek egy verscskét mond fel. — Mi a tanulság ezen versből? F. Tiszteld atyádat és anyádat, hogy jól menjen a dolgod. — Azután különféle történeteket beszélnek el a testvéreknek egymás iránt való viselkedésről, a szorgalomról, kis fákról (gyermekek) melyek kevés gyümölcsöt hozhatnak; nagy fákról (felnőttek), melyeknek gyümölcsöt kell hozniok. A gyümölcsök a munka. Tanulság: A szorgalmas embert tisztelik, a lustát megvetik. — Most következik a felsőbb foku vizsgálat 9—12 éves gyermekekkel. Kezdeté és vége, mint fentebb, azaz ima nélkül. Később még nagyobb, végre a legnagyobb gyermekek jönnek sorra. Összesen 200-an lehetnek több fiu, mint leány. Adunk egy néhány kérdést a nagyobb tanulóknál. K. Mi után nevezünk valamely

könyvet? F. A szerző után vagyis az után, aki a könyvet írta. — Ki írja a könyveket? Az írók. — Nevez egy ismeretes könyvet? A biblia. — Mi a biblia német nyelven? Könyv. — Hány részre oszlik a biblia? Két részre; ó és új szövetségre. Az ó-szövetségben van 1. mese, 2. a zsidók története; Az új szövetségben van 1. mese, 2. Krisztus és tanítványainak története. — Mi a mese? A mese az, ami igaz történet gyanánt elmondatik. — Ki volt Krisztus? Krisztus Józsefnek, az ácsnak és feleségének Máriának fia volt. — Mi volt ő? Néptanító. — Mi volt legfőbb tanítása? Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat. — Mi a világ? Minden létezőnek összesége. A világ örök, nincs kezdete sem vége. — Van-e többféle vélemény a világról? Igen, egy régi és egy új. — Mit állít a régi? Azt, hogy a világot Isten teremtette. — És az új? Hogy a világ magától lett. — Léteznek még emberek, kik a régi véleményt hiszik? Igen, azok, kik a bibliának hisznek. — Mikor keletkezett az új vélemény? A 16. században, a reformáció idejében. — Ki volt főhőse a reformációnak? Dr. Luther Márton, született . . . meghalt . . . Barátja Melanchton volt, azaz: fekete föld. — Nevez néhány bálványimádót? Tűz-, nap-imádók. — Vannak-e manap is bálványimádók, péld. Németországban? Igen Trieben. Ott 1844-ben egy köpenyt állítottak ki, amelyről mondták, hogy Jézus köpenye, az emberek jöttek és imádták azt. Egy pap ellene fordult ezen bálványimádnak. — Mit tett? Egy levelet nyomtatott, utazott és prédikált. — Hogy nevezzük követőit? Követőit német katolikusoknak nevezzük, szabad vallásuaknak. — Kommentárt felesleges ezen »hitoktatáshoz« csatolni, az istenkáromlás világos.

UNIO CATHOLICA

kölcsönös biztosító intézet Budapesten.

VIII. Főherczeg-Sándor-u. 4.

B i z t o s í t :

ingó és ingatlan vagyont tűz, villám és robbanás által okozott károk ellen.

Az »Unio Catholica« továbbá egy új, eddig még egy intézet által sem kultivált biztosítási ágat honosított meg, t. i.:

Templomi harangok biztosítását törés és megrepedés által okozott károk ellen,

mely károk tűz- és villámon kívüli körülményekből erednek. Ez utóbbi biztosítási ágra felhívjuk a nagyérdemű egyházi és községi elöljáróink becses figyelmét.

(Háziaszonyok számára.) Takarékos és előítélet nélkül való háziasszonyokat figyelmeztetjük a Kathreiner-féle Kneipp-Maláta-kávéra, melynek minden többi kávé-szurrogatum fölött azon előnye van, hogy a malátának tápláló tulajdonságai mellett a valódi babkávé ízével bír, miért is úgy tápláló, mint kitűnő ízű és olcsó voltánál fogva legmelegebben ajánlható.

— **Templom-orgonák** 4, 10 és 14 változatúak, valamint új és használt **zongorák**, **pianók** és **harmonikumok** jótállás mellett jutányos árban kaphatók: *Végh B. Károly* budapesti orgona- és zongora-gyártónál, VII., király-utca 85. szám alatt.

— **Ajánlkozás.** Egy kitűnően képesített kath. tanítónő alkalmazást keres valamely kath. iskolánál. Bővebbet a kiadóhivatal.

Sternberg Ármin és Testvére

hangszer-ipar

Budapest, VII., Kerepesi út 36.

Saját gyártmányú mindennemű hangszerek és azok kezelei és alkatrészei. Mindennemű hangszerek és zenélőművek javítása és hangolása szakzerű pontossággal eszközöltetik.

— Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve. —
Harmonikáról külön árjegyzék körendő.
Zongorák javítása és hangolása pontosan eszközöltetik.

Harmonium-különlegességek nagy választékban.
Legalkalmasabb az énekkar vezetésére a **MINIATUR-HARMONIUM**.

MINIATUR-ARISTON

változtatható játéklapokkal és korlátlan műsorral. Ezen új találmányú hangszerrel minden előzetes tanulmány és zeneismeret nélkül száz meg száz tetszés szerinti zenedarabot lehet játszani.

Ára 8 frt 50 kr., a kótlapok dbja 25 kr.

Megrendelések az árak előleges beküldése mellett vagy utánvétellel fogantossáttatnak.

Ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedésében

BUDAPEST, Múzeum-körút (a Nemzeti színház bérházában)

a következő könyvek megjelentek és kaphatók:

Barna J. Magyarország története.

Az újabb miniszteri tanterv alapján a népiskolák V. oszt. használatára. Hatodik kiadás, vászonkötésben. Ára — **30**

Barna J. Földrajz a miniszteri tanterv alapján a népiskolák számára. I. rész, 2. jav. kiad. kemény köt. — **20**

— Második rész, 2. javított kiadás, kem. kötésben. Ára . . . . . — **20**

— Harmadik rész, kem. kötésben — **20**

Virág J. és Walter K. Számtani gyakorlókönyv, a népiskolák szá-

mára, a legújabb miniszteri tanterv szerint. I. rész, kemény kötésben 15 kr. Második rész, kötve 15 kr. Harmadik rész, kötve 20 kr. Negyedik rész, kötve — **40**

Magyarország története, párhuzamosan alkotmányunk vázlatával és a főbb világesemények függelékével, az újabb miniszteri tanterv alapján, népiskolák használatára írta: **BARNA J.**, 5. kiadás, kemény kötésben, ára — **30**

Kis földrajz, falusi iskolák számára írta: **GÁSPÁR IGNÁCZ**. — Ára — **16**

Gorombán
örölni

5
perczig
forralni

Kathreiner maláta kávé gyárai

Berlin-München-Bécs

Egészség

Elvezet

Takarékosság

Legjobb pótkávé

Kathreiner
Kneipp - Malátakávéja,
az egyetlen babkávé ízével és
illatával bíró malátakávé.

Sohasem nyitottan, csapda eredeti csomagokban
a felelő védjeggyel.

Kapható minden gyarmatarú és droguista üzletben

Cs. kir. szabadalmazott
Chemiai-technikai laboratorium,
hektograf-, gummiáru- és
kautschuk bélyegző-gyár
erőműtani és véső-műintézet,
mindennemű irodai szükségletek gyára.

TINTNER J. E.

Vegyész-mérnök.

A felséges kir. család több tagjának, ugy-
szinte a legmagasabb bel- és külhoni ható-
ságok, előljáróságok, intézetek stb. szállítója.

Alapított 1850-ben.

BUDAPEST, Kigyó-tér 2. szám.

Bécs, V., Krongasse 6. saját házában.

HIRDETÉSEKET

lapunk részére elfogad

a kiadóhivatal.

Budapest, VI. ker. Érsek-utca 2. szám.

Gerenday A. és Fia
akad. szobrász
márványmű-gyára
Bpest, Mária Valéria-u. 2. sz.

Vállalkozunk mindenféle templom-
kőművelésre, szobrok elkészítésére.
Rajzokkal díjmentesen szolgálunk.

Gyári udvar és
műterem:
Kerep-út 90.

FENNALL

1848

Most jelent meg és kapható:

**A magyar korona országai hegy-
és vízrajzi térképe,** elemi okta-
tásra igen czélszerű. — 25 kr.

A Rondírás módszeres iskolája, Ko-
laeskovszky Szilárdtól. — 30 kr.

Térképhálózatok, térképrajzoláshoz,
100 lap 2.50, 1 lap 3 kr.

KÁROLYI GYÖRGY
papirkereskedésében

BUDAPEST, V. Dorottya-u. 10.,
ahol azonkívül elismert jó minőségű irkák,
szépirási füzetek, rajzkönyvek, rajzfüze-
tek s minden iskolai szerek jutányosan be-
szerezhetők.

A Budapest-ferenczvárosi templom részére szállított
üveg-festmény rajza.

ÜVEGFESTMÉNYEK SZENT ERZSÉBET

Ajánlja saját készítményü üvegfestményeit
templomok számára szőnyeg- és mozaikmin-
tákkal, figurális alakokkal, modern vagy antik-
styl szerint.

Költségtervezeteket és rajzokat kívánatra bérmentve küldök.

Egy nagy SZENT ERZSÉBET-et ábrázoló üvegfest-
mény, mely az 1891. évi temesvári kiállításon az arany
éremmel lett kitüntetve, jutányos áron eladó.

LIGETI SÁNDOR, Budapest, papnövelde-utca 6. sz.

SPECIALISTA 1891. szab. legujabb **SERVKÖTÖKBEN** találmányu

KELETI SERVKÖTŐ

EGYOLD. 6. FRT. KÉTOLD. 12. FRT. BELGA KIR. SZAB.

Ezen legujabb találmányu sérvkötőnek a legnagyobb szaktekin-
télyektől elismert **előnye**,
hogy rendkívüli czélszerű
idomíthatósága által a
**legnagyobb sérvet biz-
tosan benntartja.**

UJDONSÁG
Keleti-féle Gummi sérv-
kötőknél a pelották szin-
tén teljesen a sérvhez ido-
míthatók.

Ez feltűnést keltő **ujdonság**, az eddig forga-
lomban levő gummi sérvkötők nem idomíthatók és
ennélfogva a sérvre gyakorolt nyomás csak a leg-
ritkább esetben kis kezdő sérvекnél volt kielégítő.

Megrendeléseket díszkréten és gyorsan eszközöl

KELETI J.

cs. és kir. szabad. gyáros és specialista sérvkötőkben
Budapest, koronaherczeg-u. 17. (Szerviták pal.)
Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.

Hungaria-Kávé

Szalády Antaltól Budapesten.

Ezen általam feltalált különlegesség nemcsak tel-
jesen pótolja a drága ázsiai kávét, melynek ára két-
szer több, s ezzel nagy megtakarítás van elérve, ha-
nem kitűnő hatásánál fogva oly háziszert, mely

„élvezve táplál és táplálva használ“.

A „Hungaria-kávé“ mint legítimasabb táplálék
ma már ezek által el van ismerve és sok ezer hála-
irat valamint számos orvosi tekintélyek igazolják an-
nak kitűnő hatását. Rendes táplálékul használva, fel-
nőtteknél mint gyermekeknél a gyomorból és belek-
ből a nyákot és minden az emésztést akadályozó ré-
szeket eltávolít, a rendes székelést elősegíti, a **gyomrot**
és **vért tisztítja**, a jó étvágyat elősegíti, táplál és
erősít, soványoknál a hizást mozdítja elő. Betegeknél
utasítás szerint mint háziszert alkalmazva biztos se-
gélyt nyújt: **gyomor- és bélhurut**, **gyomor- és fej-
görcs**, **gyomorégés**, **gyomortól eredő fájás**, **vér-
szegénység**, **álmatlanság ellen**; továbbá enyhülést
eredményez **aranyér**, **ideg- és szívbajoknál**. Gyerme-
kek, öregek, szenvedők s általában, kiknek az ázsiai
kávé élvezése, hevítő és izgató hatásánál fogva tiltva
van, a „Hungaria-kávé“ elsőrendű orvosok által java-
soltatik mint legjobb eredményü tápeledel.

1 kiló ára 1 frt 20 kr.

Használati utasítás minden dobozhoz.

Kapható a feltalálónál és minden előkelőbb fűszerárúüzletben.

➡ Szétküldés postán utánvétellel. ➡

Minden kiállításon nagy éremmel kitüntetve.